

Polacy nie znają współczesnych Litwinów i odwrotnie

Konferencja w Warszawie „Prawdy-zmyslenia-interpretacje”

Polacy rzadko jeżdżą na Litwę, zaś Litwini odwiedzają Polskę przeważnie podczas zakupów – wynika z badań opinii publicznej zaprezentowanych w Warszawie podczas konferencji „Prawdy-zmyslenia-interpretacje”.

W konferencji wzięli udział b. prezydent Valdas Adamkus oraz politycy i eksperci z obu krajów: Jan Widacki – b. ambasador Polski w Wilnie, Vladas Sirutavicius - dr historii Uniwersytetu Wileńskiego, Tomasz Nałęcz – doradca prezydenta RP ds. zagranicznych. Spotkanie zgromadziło wiele autorytetów i słuchaczy. Za tydzień powtórka, ale w Wilnie.

Były prezydent Valdas Adamkus jest traktowany w Polsce jako przyjaciel Polski, choć za jakiego rządów sytuacja prawna polskiej mniejszości nie uległa zmianie. Adamkus podkreślał zasługi prof. Bronisława Geremka dla obu krajów, zaznaczył, że w sprawie Wilna została postawiona na zawsze kropka i wezwał aby spojrzeć na program polityczny nowego rządu w stosunku do litewskich Polaków.

Nieodpowiedzialna polityka

„Uważam, że obecny stan naszych stosunków został zdeterminowany przez nieodpowiedzialność polityków i grzech ten popełnili politycy obu naszych państw. Niektórzy polscy eksperci twierdzą, że jakoby Polska stała się zakładnikiem polskich liderów na Litwie. Może i tak jest, ale też nie mniejszą winę ponoszą niektórzy politycy litewscy. Niestety minione cztery lata nie mogą być nazwane latami niewykorzystanych możliwości. Przecież nie może być przerwy w stosunkach między narodami i państwami. Kto nie idzie do przodu, ten cofa się do tyłu” – mówił Adamkus.

„Oba kraje deklarują chęć rozwiązania problemów mniejszości narodowych. Warto z uwaga spojrzeć na nowy program rządu litewskiego. Porusza on sprawy zasadnicze i mam nadzieję, że będzie stanowić jak najlepsze warunki dla wszystkich obywateli Litwy do pielęgnowanie swojego języka ojczystego, kultury oraz świadomości narodowej” – powiedział Adamkus.

Adamkus podczas swojego odczytu odniósł się do wyników badań w sposób następujący: „Być może nasze relacje okazały się kruche dlatego, że – jak pokazują badania – nie zdążyliśmy się wzajemnie poznać. Wiele nieporozumień powstaje z niewiedzy i niezrozumienia. Także dane przedstawione przez organizatorów badania pokazują, że tylko 5 proc. Polaków dowiedziało się o Litwie więcej niż wiedziało, bo nas odwiedzili. Niestety takie podroże są ograniczone do Ostrej Bramy i ważnych dla polskiej historii miejsc w Wilnie. Także podróże Litwinów do Polski kończą się w polskich centrach handlowych, a poznaniem kultury drugiego kraju zajmują się tylko entuzjaści albo zawodowcy z poszczególnych dziedzin swojej działalności. Dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na młodzież, którą powinny zachęcić do porozumienia się między sobą nie tylko po angielsku czy rosyjsku ale także w naszych językach” – mówił były prezydent. Narzekał, że oba kraje do tej pory dzieli mur infrastrukturalny: „Nie rozpatrzono poważnie mojej propozycji aby rozpoczęto budowę szybkiej kolei z Warszawy do Wilna, aby można było dojechać do obu stolic w ciągu kilku godzin. W miejscu stoją projektu takie jak Rail Baltica i Via Baltica, zatopiona w Dolinie Rospudy, ale także pogarszających się naszych stosunków. Gdybyśmy szybciej przyłączyli się do infrastruktury Unii Europejskiej moglibyśmy szybciej wykorzystać przymioty naszego wspólnego położeni geopolitycznego na korzyść postępu obu krajów” – twierdził Adamkus.

Widacki: Polacy nie mają osobistych doświadczeń

Jan Widacki – ambasador Polski w Wilnie w latach 1992-96, ustosunkowując się do wyników badań, pytał retorycznie, co przeciętny Polak wie o Litwie: „Coś tam wiemy o Jagielle, o Unii Lubelskiej, nie koniecznie wiedząc, że na Litwie jest ona źle oceniana, ewentualnie wiemy o Barbarze Radziwiłłównie i Podbięciu z lektur szkolnych. Mało Polaków jeździ na Litwę, więc osobistych doświadczeń nie mają” – zaznaczył były ambasador.

Widacki wspominał przy okazji historię negocjacji traktatu polsko-litewskiego. Zwrócił uwagę, że do tej pory wraca problem pisowni nazwisk Polaków na Litwie, bo zawiniły obie strony. „Traktat polsko-litewski ustanowił, że przedstawiciele mniejszości będą mogli używać swojego nazwiska w brzmieniu języka ojczystego, zaś pisownia miała zostać uregulowana w odrębnej umowie. Strona litewska dała sobie wmówić, że mamy ten problem załatwić jednostronnie, podczas gdy sprawa jest prosta – obie strony nie przedstawiły projektu tej umowy. Jest to zobowiązanie wynikające z traktatu do tej niezrealizowane” – powiedział Widacki

Wyniki APWL to skutek błędów litewskich polityków

W trakcie dyskusji nie obyło się bez wątków politycznych. Litewscy eksperci odnosili się do ostatniej wygranej wyborczej Akcji Wyborczej Polaków na Litwie.

”

Oczywiście dobrze, że AWPL połączyła się z Rosjanami. Tego nigdy w Wielkim Księstwie Litewskim nie było, jednakże jest to wina litewskich polityków. Prezydent USA John Kennedy powiedział kiedyś, że oponenta politycznego nie można zagonić w róg, bo wtedy jest on nieprzewidywalny. A my zagoniliśmy do końca litewskich Polaków oni znaleźli tam swojego reprezentanta (mówić o AWPL). To jest po prostu wynik naszych 18-letnich błędów w polityce, którzy zagonili Polaków w róg. Nie zagospodarowano polskiego elektoratu na Litwie” - powiedział Rimvydas Valatka, redaktor naczelny gazety „15min”, dodając.

Dr Vladas Sirutavičius z Instytutu Historii Uniwersytetu Wileńskiego, doradca komitetu Rady Europy ds. Konwencji ramowej o ochronie mniejszości. „Wielokrotnie rozmawiałem z litewskimi politykami i mówiłem im, że oskarżacie AWPL o różne rzeczy ale nie próbujecie z nimi nawiązać kontaktu czy porozumienia. Nie otrzymałem na to żadnych racjonalnych odpowiedzi”.

Nałęcz: To wina progu wyborczego

Tomasz Nałęcz, doradca prezydenta Bronisława Komorowskiego ds. zagranicznych zwrócił uwagę, iż sojusz litewskich Polaków z Rosjanami to efekt progu wyborczego, który na Litwie dla mniejszości narodowych jest taki sam jak dla partii ogólnopolskich. „Litewski system wyborczy zachęcił Polaków na aliansu z Rosjanami, żeby nie powiedzieć, że zmusił do tego. Dla porównania w Polsce mniejszości narodowe nie muszą zawierać żadnych egzotycznych aliansów wyborczych, bo nie ma dla nich żadnego 5 proc. progu wyborczego”.

Instytut Spraw Publicznych opublikował raport na podstawie kompleksowego badania wzajemnego wizerunku ogółu Polaków i Litwinów i obu mniejszości narodowych. Raport „Obok siebie. Wzajemne postrzeganie się Polaków i Litwinów”. Raport powstał we współpracy z Fundacją im. prof. Bronisława Geremka na podstawie czterech badań sondażowych w Polsce i na Litwie oraz wśród polskiej mniejszości na Litwie i litewskiej w Polsce.

Polacy nie znają współczesnej Litwy, a Litwini Polski

Z badania wynika, że co drugi Litwin (50 proc.) przynajmniej raz odwiedził Polskę, ale rodzinę, znajomych w Polsce czy partnerów w biznesie ma jedynie co piąty Litwin (22 proc.). Ponadto, autorzy raportu twierdzą, że 70% Litwinów etnicznych nie zna języka polskiego, a co piąty rozumie proste teksty pisane. Jedynie 5 proc. spośród z nich przyznało się, że swobodnie posługuje się językiem polskim.

Badania pokazują smutną prawdę, bo jedynie 9% Polaków odwiedzało Litwę, zaś 7% z nich ma tam swoją rodzinę lub jakichkolwiek znajomych.

Co ciekawe, prawie połowa Polaków darzy Litwinów sympatią (44%), ale sympatię do Polaków deklaruje zaledwie co czwarty Litwin. Na szczęście na Litwie dobrze oceniane są polskie produkty - Litwini uznają je za atrakcyjne (68 proc.) i tanie (87 proc.), czego nie można powiedzieć o Polakach, którzy cepelinów czy kołdunów próbują tylko wtedy, gdy zawitają do Wilna. Ponadto Litwini dobrze oceniają stan polskiej gospodarki” – wynika z raportu.

„Raport wskazuje smutną prawdę, że Polacy wiedzą o współczesnej Litwie niewiele” – mówi Ivona, studentka handlu zagranicznego na jednej z warszawskich uczelni. „Polacy kojarzą Litwę wyłącznie z Adamem Mickiewiczem, Słowackim czy Piłsudskim. Polskie wycieczki jeżdżące na Litwę zazwyczaj ograniczają swoją aktywność do zwiedzenia Wilna i Trok oraz poznaniu historii Litwy tzw. polskiej. Na wiedzę nt. Litwy współczesnej, zamieszkałej przez Litwinów, używających starego języka bałtyckiego oraz ich historii po 1945 r. nie ma czasu” – dodaje, przyznając równocześnie, że wiedza nt. Polski wśród Litwinów jest także niewielka, bo jak przyjeżdżają do Polski to głównie na zakupy.

Szef Rosjanin jest lepszy niż Polak?

Do ciekawych wniosków można dojść analizując potencjalne relacje rodzinne czy biznesowe pomiędzy obu narodami, szczególnie na Litwie. Otóż ponad trzy czwarte Polaków nie miałyby nic przeciwko Litwinowi w roli zięcia czy synowej, ale już na Litwie akceptacja małżeństwa swojego dziecka z Polakiem jest nieco niższa. Generalnie Litwini akceptują Polaków jako turystów (91%), współpracowników (85%) i przyjaciela (82%). W stosunku do Rosjan poziomy akceptacji są troszeczkę większe, choć największa dysproporcja zachodzi w przypadku pytania: „Czy akceptujesz Polaka / Rosjanina jako swojego szefa?” 78% spośród badanych Litwinów odpowiadało TAK w stosunku do Rosjanina, ale już mniej – bo 66% - oceniając Polaka.

„Czynnik rosyjski jest niepokojący ale nie dziwny się, skoro Rosja na Litwie jest po prostu atrakcyjniejsza. Na Litwie jest 16 rosyjskojęzycznych kanałów TV i radio plus jeden dedykowany specjalnie dla państw bałtyckich. Rosyjscy biznesmeni finansują koncerty rosyjskich gwiazd w Wilnie. Polacy tymczasem nie robią nic, także polskie firmy” – ocenia Maria Przelomiec, dziennikarka TVP prowadzi program pt. „Studio Wschód”.

Mniejszości w obu krajach nie czują się dyskryminowane

Badania pokazują, że kwestia respektowania praw mniejszości polskiej na Litwie wyraźnie dzieli oba społeczeństwa. Nie ma co do tego zgody ani wśród samych zainteresowanych, ani ogółu Polaków. 54% Litwinów uważa, że litewscy Polacy pasują do litewskiego społeczeństwa i choć jest to grupa większa niż połowa, mimo wszystko jest to poziom niski. Tymczasem ci sami Litwini w Polsce dostrzegają dyskryminację litewskiej mniejszości, z czym nie zgadzają się sami zainteresowani. Aż 76 proc. badanych członków litewskiej mniejszości w Polsce stwierdziło, że nie czuje się w Polsce w żaden sposób dyskryminowanych.

Litewscy Polacy są podzieleni w kwestii, czy ich prawa na Litwie są respektowane (44 proc. – tak; 40 proc. – nie, 15 proc. jest nie zdecydowanych). W Polsce przeważa opinia, że prawa Polaków na Litwie nie są respektowane.

Nie jesteśmy dla siebie ważnymi partnerami?

Co ciekawe, ani Polacy, ani Litwini nie uznają sąsiada za ważnego partnera w stosunkach międzynarodowych, przy czym Litwini dwukrotnie częściej wskazują na Rosję niż na Polskę. Ponadto prawie połowa Litwinów uważa, że Polska ma średnie znaczenie w Europie, podczas gdy połowa Polaków ocenia litewskie znaczenie jako niewielkie. Na koniec wynik jednego ciekawego badania: 62 proc. Polaków i 55 proc. Litwinów uważa, że są do siebie wzajemnie podobni w zachowaniu i charakterach. Czyżby? Pozwolę się nie zgodzić.

Wszelkie informacje opublikowane na DELFI zabrania się publikować na innych portalach internetowych,

w mediach papierowych lub w inny sposób rozpowszechniać bez zgody DELFI. Jeśli zgoda DELFI zostanie uzyskana, trzeba obowiązkowo podać DELFI jako źródło.